

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 16.12.2022

Kabul Tarihi: 16.05.2023

Yayın Tarihi: 23.06.2023

Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2023, 3(1): 90-100

Research Article

Received Date: 16.12.2022

Accepted Date: 16.05.2023

Published Date: 23.06.2023

DOI Number: 10.59902/yazit.1220251

ÖZKAN MERT'İN POETİKASINDA NEHİR ŞİİR KAVRAMI VE AŞK TEMASI*

The Concept of River Poetry and Theme of Love in Özkan Mert's Poetics

Suzan KOÇYİĞİT*

ÖZ

Özkan Mert, 1960 Kuşaağı toplumcu gerçekçi şairlerdendir. Döneminin en önemli şairlerinden olan Özkan Mert hakkında yapılmış çalışmalar asgari düzeydedir. Bu sebeple çalışmamızın gelecekte Özkan Mert hakkında yapılacak çalışmalara kaynak niteliğinde olacağını düşünmekteyiz. Çalışmamızın amacı ise Özkan Mert'in poetikasında önemli bir yer tutan "nehir şiir" kavramını açıklamak ve şairin şiirlerinde aşk temasını nasıl kullandığını incelemektir. Özkan Mert'in ilk şiirlerinde İkinci Yeni etkisi vardır. Daha sonra yayımlanan şiirlerinde ise toplumcu gerçekçi şiir anlayışının etkisi görülür. Sürgünlük dönemiyle birlikte şiirlerinde "nehir şiir" anlayışı etkili olur. Özkan Mert tarafından kendi şiir anlayışına "nehir şiir" adı verilmiştir. "Nehir şiir" dünyanın her yerinden geçen, geçtiğı her yere bir şeyler taşıyan, geçtiğı her yerden bir şeyler alan bir şiirdir. Toplumcu gerçekçi şiir anlayışının evrilmiş hâli olarak görülebilen bu şiir anlayışında şair canlı, heyecan verici, imgesel, şaşırtan bir dil kullanır. Aşk, Özkan Mert'in şiirlerinin temel unsurlarındandır. Şair, şiirlerinde kullandığı temaları birbiriyle bağlantılı olarak kullanmıştır. Dolayısıyla aşk temasını da farklı temalarla birlikte kullanır. Şairin şiirlerinde aşk; kadın ve erotizm, tabiat, özlem gibi temalarla birlikte kullanılır. Şairin örnek aldığımız şiirlerinde devrime, tabiata, aşka, eski sevgilisine ve eşine duyduğu aşk görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Özkan Mert, nehir şiir, tema, kadın, erotizm

ABSTRACT

Özkan Mert is a poet of the 1960s generation who is known for his socially realistic poetry. There are limited studies on Özkan Mert, who is one of the most important poets of his time. Therefore, we believe that our work will serve as a source for future studies on Özkan Mert. The aim of our study is to explain the concept of "river poetry," which holds an important place in Özkan Mert's poetics, and to examine how the poet uses the theme of love in his poems. The influence of the Second New poetry movement can be seen in Özkan Mert's early poems. In his later published poems, the influence of the socially realistic poetry approach is evident. During his period of exile, the concept of "river poetry" becomes influential in his poems. Özkan Mert himself named his poetry approach "river poetry." "River poetry" is a type of poetry that passes through different parts of the world, carrying something with it and taking something from every place it passes through. In this poetry approach, which can be seen as an evolved form of the socially realistic poetry, the poet uses a vivid,

* Bu makale yazarın Doç. Dr. Bilgin Güngör danışmanlığında hazırladığı *Özkan Mert'in Şiirleri Üzerine Tematik Bir İnceleme* başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Çanakkale-Türkiye. E-posta: g1995s@outlook.com. ORCID: 0000-0002-4690-3112.

exciting, imaginative, and surprising language. Love is one of the main elements of zkan Mert's poems. The poet uses the themes in his poems in interconnected ways, including the theme of love. Therefore, the theme of love is used in conjunction with other themes in the poet's poems. In the poems we have examined, the poet's love for revolution, nature, longing, old lover, and spouse can be seen.

Keywords: zkan Mert, river poetry, theme, woman, eroticism

Giriş

zkan Mert, 1960 Kuşağı toplumcu gerçekçi akımın nde gelen şairlerindedir. Edebiyat dnyasında yeterince bilinmeyen bir isim olması sebebiyle hakkında çok az çalışma yapılmıştır. Bu nedenle çalışmamızda yararlandığımız kaynaklar sınırlı sayıdadır.

zkan Mert, 21 Ekim 1944'te Erzurum'da, Palandöken dağlarının yamacındaki iki katlı ahşap bir evde, şafağa karşı dünyaya gelmiştir (Erçelik, 2009: 34). Bir Süvari Astsubayı olan babası, İzmıt'in Uzuntarla köyündendir. Annesi ise Denizli'nin Sarayköy kasabasındandır. Babası Erzurum'da görev yaptığı için şairin doğumu Erzurum'da gerçekleşmiştir. şairin ilk çocukluk dönemi Erzurum'da geçer. Bu Şehirde yaşadığı dönemde iki yaşındayken verem hastalığına yakalanır. Yaşlı bir kadının yaptığı bitkisel ilaçlar sayesinde bu hastalığı yener (Tüleylioğlu, 2021: 223-224).

Erzurum'dan sonra babası ilk olarak Konya'ya ardından İzmıt'e tayin olur. zkan Mert, ilkokulu Konya'da liseyi ise İzmıt'de okur. şair, ilk gençlik yıllarını İzmıt'de geçirir. İlk tecrübelerini bu Şehirde edindiği için "İzmıt Őiirimini başkenti- dir." ifadesini kullanmış, kendisini İzmırlı olarak gördüğünü söylemiştir. Ailesiyle İzmıt'in Eşrefpaşa semtinde bulunan tek katlı bir evde yaşamıştır (Erçelik, 2009: 34-35).

zkan Mert, İzmıt Namık Kemal Lisesi'nde eğitim görürken tekrar vereme yakalanır. Babasının asker olmasından faydalanarak üç ay askerı hastanede tedavi görür. Tedavisinin sonuç vermesi için kilo alması gerekmektedir. şairin hayatını kurtaracak tek yol budur. Hastalığı yenmesinde arkadaşı Levent Atalay yardımcı olur. şarap ambarında alışan Atalay, kimsenin haberi olmadan ambardan aldığı Őarapları arkadaşı zkan Mert ile paylaşır. İki arkadaş, bir ay boyunca Kemeraltı'na gidip Őarap içmekte ve pide yemektedir. Bu sayede bir ayda on kilo alan şair, verem hastalığını yener (Erçelik, 2009: 35).

zkan Mert, liseyi bitirmeden askere gider. Sivas'ta askerliğini yaparken dışardan sınavlara girerek liseyi bitirir. Askerden döndükten kısa bir süre sonra İzmıt'de zel İdare vergi memurluğu yapar. Ardından akranları gibi niversite okumak için 1967'de Ankara'ya gider (Tüleylioğlu, 2021: 235).

zkan Mert, Ankara niversitesi'nde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne bağlı Sinoloji Bölümü'ne başlar. Bir süre Sinoloji Bölümü'nde eğitim gören şair, bu

bölümü yarıda bırakır. Onun için öğrencilikten ziyade Şiir yazmak daha önemlidir. İlk Şiirlerinde İkinci Yeni etkisi görülür. Üniversite döneminde yaşadığı olaylar neticesinde bu etki kaybolur. 1968’de yaŐanan ğrenci hareketinin etkisiyle toplumcu Őiirler yazmaya başlar. Bu Őiirler, dönemin niversite öğrencileri tarafından ilgi görmüŐtür (IŐık, 2006: 2483, 2484).

zkan Mert, niversite eğitimi için geldiği Ankara’da başka iŐlerle de uđraŐmıŐtır. Şair, Türkiye Elektrik Kurumu’nda topograf görevinde çalıŐır. Burada çalıŐırken eşi İpek Hanım ile tanışır, 1970’te evlenir. Bu evlilikten kızı Sanem dünyaya gelir (Tüleylioğlu, 2021: 235, 236).

60 kuŐađı Şairlerinden zkan Mert, yazdığı Őiirlerle devrimci gençler arasında saygı duyulan bir isim hâline gelmiŐtir. Bu dönemde Ataal Behramoğlu, İsmet zel ve Süreyya Berfe ile arkadaŐlık kurar. Aynı duygu ve düŐünceleri paylaŐan bu isimler, İkinci Yeni’ye karŐı toplumcu Şiirin savunuculuğunu yaparlar. *Ant* dergisi yazarlarından Osman S. Aralot’ın öncülüğünde “Devrimci Genç Őairler SavaŐ Açıyor” baŐlıđı altında manifestoları yayımlanır. 2 Aralık 1969’da çıkan bu yazıda genç Őairler, İkinci Yeni’nin toplum değerlerine yabancı, biçimci ve kapalı sanat anlayışına karŐı toplumcu düŐünceyi benimseyerek Türk Şiirinde yeni bir devir açarlar.

Manifestoyla aynı yıl yayımlanan zkan Mert’in ilk Şiir kitabı *Kuracağız Her Şeyi Yeniden* yayımlanır yayımlanmaz yasaklanmış ve toplatılmıştır. Kitabında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle Ankara nc Ağır Ceza mahkemesinde yargılanır ve beraat eder. Ardından 12 Mart Muhtırası gerçekleŐir ve beraat etmiŐ olmasına rağmen dava asker mahkemeye taŐınır (Arolat, 2017: 78). zkan Mert, 8 yıl cezaya çarptırılır. Mahkeme neticesinde Sirkeci’den bindiği trenle Almanya’ya kaar (Tüleylioğlu, 2021: 239). YaklaŐık 10 ay Almanya’da yaŐadıktan sonra İŐve’e gider (Erçelik, 2009: 68).

İŐve’e giden Şair, yeni bir ülkeye uyum sağlamamanın zorluklarını yaŐar. Dil ve kültür farklılıklarına uyum sağlamak adına dil okuluna kayıt yaptırır. Şair için en büyük sorun dil farklılığı olmuştur. Yazacağı Şiirleri okuyacak okur kitlesini, dostlarını, kültürünü kaybetmiŐtir. Artık yeni bir kültüre, yeni bir dile alıŐma dönemi baŐlamıŐtır. Bu süreç içerisinde geçimini sağlamak için bir yandan bulaŐıkçılık, liman iŐçiliđi gibi iŐlerde çalıŐmaya başlar. Bu koŐuŐturma içerisinde Şiire zaman ayırmakta zorlanır. Şair bu durumla ilgili görüŐlerini Şu sözlerle dile getirir: “... Bu dönem Őairliđimin l dönemi. Yazma açısından çok zengin bir deneyim edinmiŐtim, yeni kültürler, insanlar tanımuŐtum; kafam sürekli Őiirle meŐgld. Ama yazmayı bırakmuŐtum. Daha doğrusu ne yazacağımı, nasıl yazacağımı bilmiyordum.” (Tüleylioğlu, 2021: 241). Sonrasında İŐve’te yaŐamaya alıŐan Şair; biriktirdiği olayları, edindiği tecbeleri Şiirlerine yansıtmaya başlar. Bu süreçten sonra arka arkaya Şiirleri yayımlanır.

1. zkan Mert’in Poetikasında Nehir Şiir Kavramı

Özkan Mert'in ilk dönem şiirlerinde görùlen İkinci Yeni etkisi sonraki yıllarda kaybolmuş, toplumcu gerçekçilik şiirlerinde hâkim anlayış olmuştur. Şiirinin olgunluk döneminde ise toplumcu gerçekçi anlayış çerçevesinde geliştirdiği "nehir şiir" anlayışını oluşturur. Özellikle sürgünlük yaşantısı şairin "nehir şiir" anlayışının son şeklini almasında büyük pay sahibidir. "Nehir şiir" anlayışı şairin kendi şiir anlayışı için kullandığı bir ifadedir. Şiirlerini bir nehre benzettiği için bu ifadeyi kullanmıştır.

Bütün şiirlerini 2002'de yayımladığı "Nehir" adlı kitabında toplayan şair, kitabı ve şiir anlayışıyla ilgili şu ifadeleri kullanır:

Bu kitapta Türk şiirinde "Nehir" şiiri bir okul haline getirmek istiyorum. Yani içinde çeşitli temalara el atan uzun şiir geleneğini yaratmak istiyorum. Bu "Nehir şiir" diye adlandırılabilir. Bu şiirin coğrafyası tüm dünyadır. Değişik ülkelerin kültürlerinden, insanların yaşantılarından resimler çizen, buna şiirsel yorumlar getiren bir stildir. Bu yaratıcılıkta ben yalnız yaşantımdan ve şiirsel imajlardan değil aynı zamanda kimyadan, fizikten, biyolojiden, coğrafyadan, astronomiden de büyük ölçüde yararlanıyorum. (Tüleylioğlu, 2021: 253).

Özkan Mert, Nuray Salman ve Haydar Eroğlu'yla gerçekleştirdiği "Özkan Mert ve Evrensel Nehir Şiir" adlı söyleşide "nehir şiir" anlayışıyla ilgili bilgi verir. Şaire göre "nehir şiir" yarına açık, çok sesli, çok renkli, evrensel, yaşama özümlenen, dünya şiirinin değerleriyle döllen bir şiir, bir imge fırtınasıdır. Dünyanın her yerinden geçen, geçtiği her yere bir şeyler taşıyan, geçtiği her yerden bir şeyler alan bir şiirdir (2021: 309-310).

Gerek ilk şiirleri gerekse sürgün dönemi şiirlerinde toplumcu gerçekçi akıma bağlı kalmış bir şair olan Özkan Mert, Türk şiirine damga vurmuştur. "Nehir şiir" anlayışına bağlı olarak şiirlerine birçok temayı almış, okuyucusuna birçok duyguyu yaşatmıştır. Aşk, kadın ve erotizm, ölüm, hüzn, özlem, doğa, direniş, tarih, kent, yabancılaşma gibi birçok tema şairin şiirlerinde kullanılmıştır. Şairin şiirinin temelini oluşturan ana temalardan biri aşktır. Özkan Mert için aşk, kadın ve erotizmden ayrı düşünülemez (Koçyiğit, 2023).

2. Özkan Mert'in Şiirlerinde Aşk Teması

Aşk, geçmişten günümüze edebiyatımızın en önemli temalarındandır. Beşerî duyguların en güzeli ve en değerlisidir. İnsanı bir başka insana koşulsuz şartsız bağlayan aşk, kimi insan için olumlu duyguların ifadesi kimi insan için de acının yansımasıdır. Aşk, Özkan Mert'in şiirlerinde sıklıkla görùlen temalardan biridir. Aşk, şair için çok önemli bir duygu ve şiirinin temel unsurlarındandır (Koçyiğit, 2023: 22). Bu durumla alakalı Ersan Erçelik şu ifadeleri kullanır: "Özkan Mert şiiri deyince işe aşk ile başlamamız gerekiyor. Çünkü şairin şiirlerinin merkezi, yüreği aşktır. Bu öyle bir aşktır ki, tutku ve erotizm ile yoğrulmuş, ilk gençlik

hüzünlerinden sürgünlüğe, orada bir yeryüzü seyyahı olmasına dönüşen bir serüvendir. Özkan Mert şiiri dünyaya aşkla açılır, dünyayı aşkla karşılar." (Erçelik, 2009: 9).

Özkan Mert, "Diren! Ey Kalbim" (1969) adlı şiirinde tek sevdasının devrim olduğunu ifade eder:

"Benim tek sevdam devrim
Kaynar bir su gibisin içimde
Çiçeklenmiş taptaze bir fidansın
Yaşanmamış güzel günlerimsin.

Diren! Ey kalbim
Diren! Yenilme
Sen benim silahımsın
Aşkımsın" (Mert, 2020: 54-56).

Özkan Mert, "Diren! Ey Kalbim" (1969) adlı şiirini yazdığı yıllarda öğrenci hareketlerinin önemli isimlerinden biridir. Bu şiir, şairin ilk şiir kitabı *Kuracağız Her Şeyi Yeniden'* de yayımlanır. Öğrenci hareketlerinin yoğun yaşandığı şehirlerden Ankara'da üniversite eğitimi için bulunuyor olması Deniz Gezmiş, Mahir Çayan gibi döneminin önemli devrimci gençleriyle iletişime geçmesini sağlamıştır. (Tüleylioğlu, 2021: 236). Onlarla yakınlık kuran Özkan Mert, toplumcu çizgide eserler vermeye başlar. Bu durumu ilk şiir kitabında yayımlanan diğer şiirlerinde de görmek mümkündür.

Özkan Mert, "İrgatoğlu Atçalı Kel Mehmet Destanı" (1970) adlı şiirinde aşkı için halk ihtilali yapan Atçalı Kel Mehmet'in hikâyesini anlatır. Şair, Orhan Tüleylioğlu'yla gerçekleştirdiği "Işıklı Bir Sürgün: Özkan Mert" adlı söyleşide bu hikâyeyi ilk okuduğunda çok heyecanlandığını ifade eder. Söyleşinin devamında şair, aşkı uğruna halk ihtilali yapan bir kişinin tarihin akışını değiştirmesinden etkilendiğini belirtir. Bu sebeple okuduğu hikâyeyi şiir hâline getirmiştir. Aşk teması üzerine kurulan "İrgatoğlu Atçalı Kel Mehmet Destanı" adlı şiirin örnek aldığımız kısmında aşk, kadın ve erotizm kavramları üzerinden anlatılmıştır:

"Sonunda olan oldu:
Kalbine bir a'taş düştü.
Gökyüzüne baktı.
Gökyüzü ne kadar
yumuşak diye düşündü.
Süt beyazı memeleri Fatma'nın
daha da yumuşak." (Mert, 2020: 84-100).

Atçalı'nın Fatma'ya âşık olması kalbe düşen bir ateş ifadesiyle anlatılır. Onun kalbine düşen bu aşk, tıpkı bir ateş gibi onu yakıp kül etmektedir. Şair, şiirinde kullandığı bu ifadeyle aşkı ateşe benzeterek aşkın meydana gelişi ve sonrasında

yarattığı etkileri göstermek istemiştir. Şiirin bu kısmında dikkat edilmesi gereken bir diğere nokta ise aşk ve erotizmin iç içe kullanılmasıdır. Özkan Mert'in şiirlerinde erotizm, insanın bir gerçeğı olarak etkin bir şekilde kullanılmıştır. Şaire göre aşkın olduğu yerde cinsellikte vardır. Bu sebeple âşık, sevdiğine derin bir aşk beslerken cinselliğın çekiciliğine de kendini kaptırır. Atçalı da Fatma'nın süt beyazı memelerinin yumuşaklığı düşüncesiyle benzer bir duyguya kapılır.

Özkan Mert, "Hiç Bitmeyen" (1987) adlı şiirini Özel adlı eski sevgilisine ithafen yazar. Şair, şiirinde Özel'e duyduğu aşkı dile getirir:

"Bir kuş gibi uçup gitti yıllar
İzmir bıraktığımız İzmir mi?
Kim sildi ayak izlerimizi
birlikte yürüdüğümüz tozlu yollardan?
Neyi unutturdu pembe yıllar bize?

Hiç bitmeyen bir şey var aramızda Özel!
Liseli kalbimde dans ediyor
parmak izlerin." (Mert, 2020: 195).

Özkan Mert, liseyi İzmir Namık Kemal Lisesi'nde okumuştur. İlk tecrübelerini bu şehirde edindiğı için şair, İzmir'i çok sevmekte kendisini İzmirli olarak gördüğünü ifade etmektedir. Örnek aldığımız şiirde şair, İzmir'de liseyi okurken başından geçen bir aşk hikâyesinden söz eder. Özkan Mert, "Bir Dünyalının Notları (1)" (1995) ve "Ey İzmir Şehri" (2000) gibi şiirlerinde İzmir'e olan özlemini dile getirmiştir. (Koçyiğit, 2023: 91-93) Bu şiirinde de hem Özel adındaki eski sevdiğine hem de İzmir'e olan özlemini ve aşkını ifade eder.

Özkan Mert'in "Kalbim Ateş Altında" (1987) adlı şiirinde de aşkın erotizmle yoğrulduğunu görüyoruz:

"Göğsümü öp göğsüme rende,
yarın ırmaklara karışırım belki
memelerini şiddetle uzat bana
Yağız bir şafağın hazzıyla sevişelim
bir bıçak gibi çekip baharı kılıfından
hüküm geçirelim sabaha" (Mert, 2020: 163).

Özkan Mert, şiirin bu kısmında aşkı ve erotizmi tutku dolu, heyecan dolu bir söylemle yansıtır. Aşk kavramı, şiirin örnek aldığımız kısmında açık bir şekilde kullanılmasa da sevgiliye duyulan tutkunun derin bir aşktan kaynaklandığı açıktır. Şiir kişisi, bu aşk dolu tutkunun güdülemesiyle her şey bir an önce olsun ister.

Özkan Mert, "Mozart ve Akdeniz" (1992) adlı şiirinde de aşk, kadın ve erotizm kavramlarını birlikte kullanır:

"Acılar, ölümler ve okyanuslarla ölçüyorum hayatımı
Beni açıklayan sevişken günler yok oldu

Şanlı bir erotizmle yıkıyorum yaralarımı Atlantik'te

Rüzgâra uzattığın memelerini öpüyorum
Dünyanın en güzel ağız olan ağızını öpüyorum
Çünkü gül kokularına ve aşka tutsaklıyım" (Mert, 2020: 257-258).

Şair, şiirin örnek aldığımız kısmında aşk, kadın ve erotizm üzerinden aşk temasına yer verir. Bu üç kavram Özkan Mert'in şiir anlayışının temelini oluşturan kavramlardandır (Koçyiğit, 2023: 22). Şiirde kullanılan "Atlantik" ifadesi şairin "nehir şiir" anlayışına uygun şekilde kullanılmıştır. Bu şiir; dünyanın her yerinden geçen, geçtiği her yere bir şeyler taşıyan, geçtiği her yerden bir şeyler alan bir şiirdir. Nehirler denizlere su taşıyan önemli akarsulardır. Şairin "nehir" sözcüğünün gerçek anlamını da içerisine alarak "Atlantik" ifadesini kullandığını düşünmekteyiz. Özkan Mert'in şiiri tıpkı bir nehir gibi dünyanın her yerine yayılır.

Özkan Mert, diğer şiirlerinden farklı olarak "Aşk Şiirleri"nde (2001) erotizmden kopmuş daha naif, daha masum bir aşkı anlatmıştır:

"Ne zaman gözlerine baksam
bir okyanusla yıkıyor kalbim
Nereye gitsem hep sende kalıyorum
yıldızların gökyüzünde kaldığı gibi.

Bir yağmur damlasına çizdim
o küçük gölün kıyısında
bana verdiğin ilk öpücüğü...
Şemsiyenin ucu yırtıyordu bulutları.

Hiç bitmeyecek birlikte baktığımız yer.
Saçlarımda uyuyan Ay ışığı olacaksın hep
omuzbaşlarımda akan sıcak bir ırmak.

Ve hiç silinmeyecek
şafak renkli dudaklarından dökülen
dünyanın en güzel aşk ilânı;
Ellerimi yıkamıyorum
ellerinin kokusu çıkmasın diye" (Mert, 2020: 362-364).

Bu şiirin bütününde "âşık"ın yaşadığı heyecan, mutluluk ve tutku ifade edilmektedir. Şiirde aşkın hiç bitmeyecek bir duyguymuş gibi ifade edildiği görülmektedir. Şiire göre âşık sevgilisinin ilk öpücüğünü, ilk aşk ilânını unutmamakta aşkından dolayı gözü hiçbir şey görmemektedir. Âşığa göre en güzel aşk ilânı sevgilisinden duyduğudur. Ayrıca şiirde kullanılan "okyanus, göl, ırmak" ifadeleri

şairin “nehir şiir” anlayışını açığa çıkarmaktadır. Şiir anlayışını göz önüne aldığı-muzda şairin bu ifadeleri bilinçli bir şekilde kullandığı sonucuna varabiliriz.

Özkan Mert, “Pazartesi Günleri Ben Dünyada Yokum” (2007) adlı şiirinde aşk ve tabiat üzerinden aşk temasına yer verir:

“Kahvaltımı yaptım!
Yüzümü biraz daha yaklaştırdım dünyaya.
Üzerimde, yakaları kolalı süt gibi beyaz bir gömlek
açılışını yaptım kalbimin. Zaten
kalbim herşeye alda
ndı benim: En çok
tabiat’a ve aşk’a.
Bu yüzden
bir dağa öpülü kalmaktır

hayatım.” (Mert, 2020: 420-423).

Özkan Mert, şiirin örnek aldığımız kısımda tabiata ve aşka aldandığını ifade eder. Şair, yazdığı şiirlerin genelinde tabiat unsurlarını kullanmıştır. Tabiata olan aşkını “Stockholm’de Mavi Saatler” (1987) adlı şiirinde de dile getirir. Bu şiirde hayran olduğu Norveç’in doğal güzelliklerinin övgüsünü yapar (Koçyiğit, 2023: 42-47). Dolayısıyla yukarıdaki şiirinde tabiata ve aşka olan bağlılığını yinelemiş olur. Ayrıca “Yüzümü biraz daha yaklaştırdım dünyaya.” ifadesini “nehir şiir” anlayışına uygun şekilde kullanmıştır. Dünyanın her yerine akan bir nehir gibi olan bu şiir anlayışı şairin şiirlerinde kimi zaman Norveç’e kimi zaman Stockholm’e uzanır.

Özkan Mert, “Devrik Yaz Kasabalarının Dayanılmaz Hafifliğinden Nil Nehrinde Yüzen Yeşillenmiş Bir Dal’a G Ö N D E R M E L E R...” (2001) adlı şiirinde ise aşına olduğu aşkın adeta tanımını yapmaktadır. Şaire göre aşkın insanı nereye götüreceği, sonunun nasıl olacağı bilinmez. Şair, bu sebeple “yere çakılmakta olan bir uçağa İstanbul’a kaçta ineceğini soramıyorsak” ifadesini, aşkın insanı nereye götüreceğinin bilinmediğini belirtmek için kullanır:

“Nedir hep eksik olan ve hiç tamamlanamayan?
Aşk nereye götürür bizi?
Yere çakılmakta olan bir uçağa
İstanbul’a saat kaçta ineceğini
sormak gibi bir şey bu.” (Mert, 2020: 411-414).

Özkan Mert, “Bana Aşkı Öğret” (2016) adlı şiirinde 2015’te evlendiği eşi Havva Hanım’a duyduğu aşkı anlatmaktadır:

“Bana aşkı göster! Aşkı öğret.
Gökyüzünde kuş olmayı öğret.
Okyanuslara sal; dalgan olayım,
çöllere sal; gölgen olayım.

Bana her Şeyi seninle ğret.
Çünkü ben sana aŐıđım.

Bana aşkı ğret! YaŐamayı ğret.
Bana nehirlerle, rzgrlarla yarıŐmayı ğret.
Beni kalbim duruncaya kadar p!

Çünkü seninle öpüŐmek
yıldızları avucuma almak gibi bir Şey.
Seninle uyanmak
bir kelebekle uyanmak gibi bir Şey.

Bana her Şeyi seninle ğret!
Çünkü ben sana aŐıđım.

Ben sana emanetim." (Mert, 2020: 485).

Şair, Şiirinde eşine duyduğu aşkı doğa unsurlarını kullanarak daha estetik, daha güzel hle getirmiştir. Şairin doğum tarihi ve Şiirin yayımlandığı yıl dikkate alındığında Şairin bu Şiiri 72 yaŐındayken yazdığı ortaya çıkar. Bu yaŐına kadar birçok olay görmüŐ, başından birçok aşk geçmiŐtir. Buna rağmen eşine duyduğu aşk karŐısında kendisini bilgisiz gibi hissetmekte, her Şeyi onunla deneyimlemek, yeniden yaŐamak istemektedir. Şair, eşine duyduğu aşk dolayısıyla kendisini ilk kez aÇık olan bir insan gibi hissetmektedir. Bu sebeple aşka dair bütün bildiklerini unutmuŐtur. Şiirde kullanılan "okyanus, nehir" ifadelerini Şairin "nehir Şiir" anlayışını anımsatan kelimeler Őeklinde okumak mümkündür.

Sonuç

Kuracağız Her Şeyi Yeniden adlı ilk Şiir kitabıyla edebiyat dünyasına giren zkan Mert, 60 kuŐađı toplumcu gerçekçi Őairlerin nde gelenlerindedir. *Kuracağız Her Şeyi Yeniden* adlı ilk Şiir kitabında yayımlanan Őiirlerde komünizm propagandası yaptığı gerekŐisiyle hakkında dava açılır ve Şair 8 yıl hapse mahkm edilir. Hapis cezasının verildiği gün yurtdıŐına kaçan Şairin sürgünlük dönemi baŐlamıŐ olur. İlk durağı Almanya, ikinci durağı ise İŐve olur.

Sürgünlük dönemi Şairin Şiir anlayışını kökünden etkilemiŐtir. Sürgünlük döneminde toplumcu gerçekçi Şiir anlayışının evrilmiş Őekli olan "nehir Şiir" anlayışını benimser. "Nehir Şiir" Şairin kendi Şiir anlayışına verdiği bir adlandırmadır. Kaleme aldığı Şiirleri bir nehre benzettiği için Şiir anlayışına "nehir Şiir" adını vermiŐtir. "Nehir Şiir" dünyanın her yerinden geçen, geçtiği her yere bir Şeyler taşıyan, geçtiği her yerden bir Şeyler alan bir Şiirdir. Şair, özellikle uzun Şiirlerinde okuyucusunu bir nehrin içine atıp bir yerden başka bir yere bir duygudan başka bir duyguya sürükleme gayretindedir.

Sürgünlük dönemi onun Őir anlayışını etkilemiŐ, Şiirlerine birçok temanın girmesini sağlamıştır. Aynı zamanda "nehir Şiir" anlayışı da bu durumda etkili olmuştur. Şair, "nehir Şiir" anlayışının tanımını yaparken bu Şiir anlayışında çeşitli temaların kullanılması gerektiğini söylemiŐti. Şairin Şiirlerinde kullandığı temalardan biri de aşktır. Şairin Şiirlerinde aşk teması çeşitli konular etrafında ele alınır. AŞk teması, "Diren! Ey Kalbim" (1969) adlı Şiirinde ideolojik bağlamda ele alınmıŐtır. "Irgatoğlu Atçalı Kel Mehmet Destanı" (1970), "Kalbim Ateş Altında" (1987), "Mozart ve Akdeniz" (1992) adlı Şiirlerinde kadın ve erotizm kavramlarıyla i içe kullanılmıştır. "Hiç Bitmeyen" (1987) adlı Şiirinde eski sevgiliye zlem, "AŞk Şiirleri" (2001) adlı Şiirinde masum bir duygu, "Pazartesi Günleri Ben Dünyada Yokum" (2007) adlı Şiirinde tabiata ve aşka duyulan hayranlık Őeklinde ifade edilmiŐtir. Şair, "Bana AŞkı Ğret" (2016) adlı Şiirinde eşine duyduğu aşkı dile getirmiştir. "Devrik Yaz Kasabalarının Dayanılmaz Hafifliğinden Nil Nehrinde Yüzen YeŐil lenmiŐ Bir Dal'a G  N D E R M E L E R..." (2001) adlı Şiirinde ise aşkı tanımlama gayreti ne çıkar.

Kaynakça

- Arolat, Osman S. (2017). *50 Yıl ncesinin BaŐkaldırın Dört Őairine Yeni Sorular*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Erçelik, Ersan (2009). *A'dan Z'ye zkan Mert Şiiri*. İstanbul: Artshop Yayıncılık.
- IŐık, İhsan (2006). *Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi C.6*. Ankara: Elvan Yayınları.
- Kabadayı, Mslm (2021). "zkan Mert Şiirinde İmgelerin İ ve DıŐ Dinamikleri". *Kıtalar ve Kültürlerarası Bir Dünya Őairi zkan Mert*. Ankara: Klaros Yayınları, 181-212.
- Koçyiğit, Suzan (2023). *zkan Mert'in Şiirleri zerine Tematik Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. anakkale: anakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü EĞitim Enstitüsü.
- Mert, zkan (2020). *Evrenin Islığı Tüm Şiirleri*. Ankara: Klaros Yayınları.
- Salman, Nuray ve Eroğlu, Haydar (2021). "zkan Mert ve Evrensel Nehir Şiir". *Kıtalar ve Kültürlerarası Bir Dünya Őairi zkan Mert*. Ankara: Klaros Yayınları, 303-316.
- Sivri, Medine (2020). "Şiirde Sürgünün İzdüŐümü zkan Mert'in 'ülkesinden Ayrılan Bir İŐçinin Türküsü' ve 'Bir Mültecinin Mektubu' Şiirlerine Göstergebilimsel Bir YaklaŐım". *Evrenin Islığı*. Ankara: Klaros Yayınları, 559-581.
- Tüleylioğlu, Orhan (2021). "IŞıklı Bir Sürgün: zkan Mert". *Kıtalar ve Kültürlerarası Bir Dünya Őairi*. Ankara: Klaros Yayınları, 223-263.

Çalışmanın yazarı/yazarları "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İllkeleri" erevesinde aşağdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu alışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu alışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Yazar tarafından çalışmayla ilgili herhangi bir destek veya teşekkür beyanında bulunulmamıştır.

ıkar atışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar atışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu makale yazarın Doç. Dr. Bilgin Güngör danışmanlığında yrtlen *Özkan Mert'in Őirleri zerine Tematik Bir İnceleme* başlıklı yüksek lisans tezinden retilmiştir.

Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tm blmleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: No statement of support or acknowledgement was made by the author regarding the study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.

Author's Note: This article is derived from a master thesis under supervision of Assoc. Prof. Dr. Bilgin Güngör, titled *A Thematic Analysis on Özkan Mert's Poem*.

Author Contributions: All sections of this article have been prepared by a single author.